

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра управління державними і корпоративними фінансами

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни

«БІРЖОВА СПРАВА»

Харків – 2019

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до

друку на засіданні кафедри управління державними і корпоративними фінансами 4 грудня 2017 р., протокол № 5.

Методичні вказівки призначено для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» усіх форм навчання

Укладач

асист. Ю. С. Прудіус

Рецензент

проф. І. Ю. Зайцева

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять з дисципліни

«БІРЖОВА СПРАВА»

Відповідальний за випуск Прудіус Ю. С.

Редактор Третьякова К. А.

Підписано до друку 21.08.18 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 0,75. Тираж 30. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тема 1. Еволюція біржової торгівлі.....	5
Тема 2. Організація біржових угод.....	6
Тема 3. Біржові операції з реальним товаром.....	7
Тема 4. Купівля і продаж цінних паперів.....	9
Тема 5. Ринки іноземної валюти. Валютні угоди.....	11
Тема 6. Сутність і значення біржових котирувань.....	14
Тема 7. Основні напрямки розвитку систем клірингу і розрахунків.....	15
Тема 8. Опціонні угоди на біржовому ринку.....	18
Список літератури.....	20

ВСТУП

Метою проведення практичних занять з курсу «Біржова справа» є закріплення у студентів, які опановують спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування», основ біржової торгівлі, що дозволить глибоко і всебічно зрозуміти сутність ринкової економіки, механізми її функціонування, функції та місце біржової торгівлі в ринковій економіці, особливості і тенденції її розвитку в Україні; сформувати знання, вміння і навички наукового пошуку оптимальних рішень господарських завдань у біржовому середовищі, професійні підходи до біржової справи, розвинути творчі здібності майбутніх операторів організованого ринку.

Виконання практичних завдань допоможе студентам сформувати внутрішню готовність і фахову здатність майбутнього менеджера до використання біржових операцій у повсякденній господарській діяльності підприємства та у стратегічному плануванні можливих траєкторій розвитку фірми. У результаті виконання практичних завдань студент повинен отримати такі уміння:

- правильно оцінювати ситуації на біржовому ринку та обирати необхідні стратегії поведінки для проведення операцій на ринку реального товару;

- застосовувати механізми укладання різних видів угод з цінними паперами для збільшення прибутковості вкладених інвестицій в операції на фондовому ринку;

- уміти правильно використовувати правила розрахунку крос-курсів валют з урахуванням способу котирування та визначати форвардні курси та аутрайт для різних видів валют під впливом відсоткових ставок на міжнародному валютному ринку;

- розраховувати вартість ф'ючерсного контракту та підраховувати прибутки (збитки) за ф'ючерсним контрактом з часом;

- розраховувати стан рахунка клієнта в будь-який час залежно від зміни цін на біржовому ринку;

- уміти застосовувати механізми поставки товару за біржовими контрактами та знати як обліковується процедура поставки;

- мати практичні навички щодо використання ф'ючерсного ринку для захисту від несприятливого коливання цін на наявному ринку (здійснення операцій хеджування);

- уміти обирати стратегії використання різних типів опціонів та їхніх комбінацій із ф'ючерсними контрактами для здійснення операцій зі страхування цінових ризиків.

Тема 1. ЕВОЛЮЦІЯ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ

Питання для обговорювання

- 1 Визначте роль і місце біржі у ринковій економіці України.
- 2 Прослідкуйте еволюційний розвиток біржової діяльності і виявіть сучасні тенденції біржової торгівлі України.
- 3 Поміркуйте над особливостями біржового ринку України та назвіть можливі напрямки його розвитку.
- 4 Які ви знаєте відмінності біржі від оптового ринку?

Теми рефератів і доповідей

- 1 Етапи розвитку біржової торгівлі за кордоном.
- 2 Характеристика біржових ринків різних країн.
- 3 Особливості товарних бірж, що функціонували у період НЕПу.
- 4 Умови і чинники відродження бірж в Україні у 1990-1991 рр.

Практичні завдання

Завдання 1. У письмовому вигляді підготувати короткий огляд історії розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції в Україні. Для цього потрібно ознайомитися з діяльністю Одеської, Миколаївської та Київської бірж, які відіграли найважливішу роль у розвитку біржової торгівлі.

Завдання 2. Посилаючись на офіційні аналітичні дані НКЦПФР, сформулюйте інформаційну довідку щодо розвитку фондового ринку України протягом минулого року.

Завдання 3. Виходячи із сформованої відповіді за другим завданням, вкажіть, які, на вашу думку, «слабкі сторони» має біржовий ринок України.

Тема 2. ОРГАНІЗАЦІЯ БІРЖОВИХ УГОД

Питання для обговорювання

1 Назвіть порядок дій, за якими відбувається укладання біржових угод.

2 Розкажіть як відбувається реєстрація, оформлення і розірвання біржових угод.

3 Які види біржових цін ви знаєте?

4 Поясніть, у чому полягає суть і правила біржового котирування цін.

5 Визначіть зміст хеджування біржових угод.

Теми рефератів і доповідей

1 Виникнення і вирішення спірних питань біржових угод.

2 Правове забезпечення здійснення біржових угод в Україні в системі електронних торгів.

3 Організаційно-правове забезпечення котирування на біржі.

4 Особливості ф'ючерсної угоди.

5 Складові біржових угод та їхня сутність.

6 Види угод на ф'ючерсному ринку.

Практичні завдання

Завдання 1. Відповідно до чинних в Україні нормативно-правових актів оформіть заявку-замовлення на продаж і купівлю певного біржового товару.

Завдання 2. Відповідно до нормативних актів, які регулюють перелік біржових товарів і взаємовідносини в процесі торгівлі ними та ринковими цінами на даний товар, складіть біржовий контракт на 200 т пшениці третього класу між брокерською конторою та продавцем.

Завдання 3. Назвіть та охарактеризуйте санкції, які застосовуються до учасників біржових зборів за порушення правил біржової торгівлі. Ким вони встановлюються і регулюються?

Завдання 4. Охарактеризуйте ситуацію.

За день роботи товарної біржі на актив А було проведено 20 угод. Особливої різниці в сортності, умовах поставки та оплати, розмірах партії і франкуванні не було. Ціна за одиницю за угодами, вказаними в хронологічній послідовності, наведена в таблиці 1.

Визначити котирувальні ціни біржового активу А:

- 1) ціну за одиницю на момент закриття біржі;
- 2) ціни на момент відкриття і закриття біржі;
- 3) ціни відкриття і закриття біржі, а також максимальні і мінімальні ціни;
- 4) ціни відкриття і закриття, а також граничні переломи ціни за денну сесію (останні ціни певного напрямку їхнього руху);
- 5) максимальну і мінімальну ціни та довідкову ціну (проста середня арифметична).

Таблиця 1 – Ціна за одиницю біржового активу А згідно з укладеними угодами

Порядкові номери операцій з біржовим активом А (хронологічно)																			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
7	8	8	9	14	16	9	8	8	19	28	29	30	31	35	33	32	31	31	30

Тема 3. БІРЖОВІ ОПЕРАЦІЇ З РЕАЛЬНИМ ТОВАРОМ

Питання для обговорювання

- 1 Поміркуйте, які переваги мають форвардні угоди над угодами спот.
- 2 У чому полягає відмінність між угодами спот і форвард?
- 3 Що характеризує ситуацію форвардейшн?
- 4 Поміркуйте, у чому полягає мета й особливості здійснення біржових операцій.

Теми рефератів і доповідей

- 1 Історія діяльності товарних бірж в Україні.
- 2 Членство і керування на товарній біржі.
- 3 Біржовий договір: основна інформація та правила складання.
- 4 Види договорів, які укладаються на товарній біржі.
- 5 Класифікація біржових угод та операцій.
- 6 Поняття та зміст біржової операції.

Практичні завдання

Завдання 1. На ринку какао-бобів ціни за угодами спот складають 889 фунтів стерлінгів за 1 т, а з поставкою через 2 місяці – 914 фунтів стерлінгів. Надати розгорнуте пояснення щодо дій і результатів дій біржового торговця. Зробити висновки.

Завдання 2. На ринку певного товару (товар і ціни вибрати за номером варіанта з таблиці 2, що наводиться нижче) ціни за угодами спот складають S , а на строковому ринку з поставкою у майбутньому – F . Як називається така ситуація співвідношення цін? Якою буде стратегія поведінки біржовика і якими можуть бути результати його дій, якщо на момент поставки ціни на ринку спот складатимуть: 1) S ; 2) S' ; 3) S'' ?

Таблиця 2

Номер завдання	Товар	Котирування	Ціна S	Ціна F	Ціна S'	Ціна S''	Одиниця контракту
1	Сира нафта	Дол./бар.	106	110	112	102	1000 бар
2	Мідь	Цент./фунт	60	55	65	50	25000 фунт.
3	Золото	Дол./тр. унц.	900	910	920	880	100 тр. унц.
4	Бавовна	Цент./фунт	55	53	63	51	50000 фунт.

Тема 4. КУПІВЛЯ І ПРОДАЖ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Питання для обговорювання

1 Визначіть порядок купівлі-продажу акцій відповідно до законодавства України.

2 Поміркуйте, наскільки, на вашу думку, Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» є досконалим.

3 Яку участь відіграє НКЦПФР у здійсненні операцій з купівлі і продажу цінних паперів на біржі?

4 Як ви вважаєте, на чому можна заробити, торгуючи акціями на біржі?

Теми рефератів і доповідей

1 ПФТС – найбільший організатор торгів цінними паперами.

2 Порядок торгів на українській фондовій біржі.

3 Історія виникнення і розвитку Української фондової біржі.

Практичні завдання

Завдання 1. Інвестор купує з використанням маржі 200 акцій корпорації Landfall по \$75 за штуку. Початкова маржа – 55 %. Підготуйте балансовий звіт за цими вкладеннями на момент купівлі.

Завдання 2. Інвестор відкрив у місцевій брокерській фірмі рахунок за угодами з маржею. Його першим інвестуванням було придбання 200 акцій корпорації Woodbury по \$40. Для здійснення цієї купівлі у брокера було запозичено \$3000. Якою була фактична маржа на рахунку інвестора?

Завдання 3. Інвестор купує з використанням маржі 1000 акцій компанії Rockford Systems по \$60 за штуку. Початковий рівень маржі – 50 %, мінімальний рівень – 30 %. Чи отримає інвестор запит на збільшення маржі, якщо акції впадуть в ціні до \$50?

Завдання 4. Акції компанії Avalon коштують \$15. Початковий рівень маржі складає 60 %, мінімальний рівень – 35

%). Інвестор купує з використанням маржі 100 акцій. До якого рівня повинен знизитись ринковий курс акцій цієї компанії, щоб інвестор отримав запит на поповнення маржі?

Завдання 5. Інвестор відкрив у місцевій брокерській фірмі рахунок за угодами з маржею. Його першим інвестуванням було придбання 300 акцій корпорації Woodbury по \$80. Для здійснення цієї купівлі у брокера було запозичено \$5000. Якою була фактична маржа на рахунку інвестора? Якою буде фактична маржа, якщо акції з часом піднімуться в ціні до \$100 за штуку?

Завдання 6. Обчислити прибуток від володіння пакетом акцій концерну «Стірол» з 200 шт. протягом трьох років, які куплено за ціною 9,60 грн за акцію і продано за 10,90 грн. Комісія брокеру відповідно – 2 % та 2,5 %. Номінальна вартість акції – 0,25 грн, річний дивіденд – 36 %.

Завдання 7. У лютому 1999 р. було придбано пакет акцій з 200 шт. Microsoft Corporation за ціною 80 дол. за акцію, а у травні 2006 р. продано за ринковою ціною 105 дол. Номінальна вартість акції – 75 дол. Річний дивіденд – 15 %, а комісійні, що були заплачені брокеру, – 3 %. Обчисліть результат цієї фінансової операції.

Завдання 8. Пакет акцій «Дніпроенерго» (номінал акції 25 грн, щорічний дивіденд – 20 %) зі 100 шт. було куплено за ринковою ціною 139 грн. Брокерські послуги склали 2 %. Через 7 років пакет було продано по 153 грн за акцію, при цьому сплачено комісійні 1,5 %. Який прибуток отримав власник пакета?

Завдання 9. Обчисліть прибуток від володіння пакетом акцій компанії Google з 20 шт. номіналом \$5000 з дивідендом 30 %, що придбали у 1994 р. за ціною \$8000, а продали у 2007 р. за ціною \$25000. Брокерські послуги складали щоразу по 2 % від суми угоди.

Завдання 10. Пакетом акцій «МоторСіч» з 10000 шт. номіналом 1,05 грн за акцію володіли два роки. Середня норма річного дивіденду – 1 %. Ціни купівлі та продажу акцій відповідно склали 6 грн та 24 грн, а комісійний 1,5 % вартості угоди. Обчислити прибуток від вкладання грошей у цей пакет акцій.

Завдання 11. Обчислити прибуток від володіння пакетом привілейованих акцій компанії S&S з 1500 шт. номіналом \$85 з дивідендом 21 %, що придбані 29.12.2000 р. за ціною \$75, та продані 1.01.2009 р. по \$88. Брокерські послуги при купівлі та продажу – 2 %

Тема 5. РИНКИ ІНОЗЕМНОЇ ВАЛЮТИ. ВАЛЮТНІ УГОДИ

Питання для обговорювання

- 1 У чому полягає зміст «правила великого пальця»?
- 2 У який період відбувалось становлення валютних бірж?
- 3 Поміркуйте, як на валютні біржі впливають фінансові кризи.
- 4 Охарактеризуйте сучасний стан валютного ринку.
- 5 Назвіть основні проблеми та перспективи розвитку валютного ринку.
- 6 Назвіть, які, на вашу думку, є шляхи подолання недоліків у роботі валютного ринку. Чи бачите ви перспективи розвитку цього ринку?

Теми рефератів і доповідей:

- 1 Діяльність ринку Форекс.
- 2 Основні види операцій, які здійснюються на валютній біржі.
- 3 Українська міжбанківська валютна біржа.
- 4 Учасники біржової торгівлі.
- 5 Валютна біржа та її функції.
- 6 Валютні біржі світу.
- 7 Електронні валютні біржі в розвинених країнах.

Практичні завдання

Завдання 1. Спот-курс гривні до долара США (USD/UAH) складає 4,8900 – 4,9100. Показники форвардної маржі становлять за перший місяць 210 – 220; 3 місяці – 40 – 30; 6 місяців – 1150 – 1180. Визначити форвардний курс для кожного випадку і зробити висновки про котирування курсів з премією або дисконтом.

Завдання 2. Поточний курс гривні до долара (USD/UAH): 4,9880 – 5,0500. Форвардна маржа: 120 – 180. Визначити форвардний курс. Яка валюта котирується з премією і чому?

Завдання 3. Спот-курс гривні до долара (USD/UAH) становить 4,9350 – 4,9500. Форвардна маржа: 880 – 2267. Як котирується гривня: зі знижкою чи з премією? Визначити курс аутрайт.

Завдання 4. Фінансовий менеджер банку одержав зі сторінок REUTERS інформацію, що форвардний курс гривні до долара на 3 місяці (USD/UAH) становить 2,0500 – 2,1000, долара до євро (EUR/USD) – 1,5560 – 1,5600. Необхідно розрахувати крос-курс гривні до євро (EUR/UAH) для здійснення фінансової операції за зобов'язаннями банку перед своїм партнером.

Завдання 5. Курс аутрайт за форвардною угодою євро за долари (EUR/USD) на 6 місяців становить 1,3200 – 1,3300, курс гривні до долара (USD/UAH) – 5,5560 – 5,5700. Визначити форвардний крос-курс гривні до євро (EUR/UAH).

Завдання 6. Спот-курс долара до євро (EUR/USD) – 1,3100–1,3120. Спот-курс USD/UAH – 5,5500 – 5,5510. Визначити крос-курс EUR/UAH.

Завдання 7. Спот-курс долара до євро (EUR/USD) становить 2,0305 – 2,0349. Форвардна маржа на 3 місяці дорівнює 234 – 399. Визначити курс аутрайт на момент закінчення угоди.

Завдання 8. Спот-курс гривні до долара (USD/UAH) становить 4,9811–5,0675; премія для форвардної угоди на 3 місяці дорівнює 461 – 775 пунктів. Розрахувати курс аутрайт на кінець угоди.

Завдання 9. Поточний курс гривні до долара (USD/UAH) – 4,9560 – 4,9650. Форвардна маржа становить:

- а) 160 – 180;
- б) 150 – 130.

Необхідно визначити курс аутрайт.

Завдання 10. Валютний дилер відносно форвардного курсу гривні до долара (USD/UAH) за угодою на 6 місяців отримав інформацію про форвардну маржу 160 – 140.

Необхідно визначити:

- а) котирування здійснюється з премією чи з дисконтом;
- б) відносно якої з валют відсоткові ставки вищі, а відносно якої – нижчі.

Завдання 11. Спот-курс гривні до долара (USD/UAH) становить 5,5000 – 5,5500. Премія для форвардної угоди на 3 місяці дорівнює 100 – 140. Необхідно визначити курс аутрайт. Відносно якої валюти відсоткові ставки вищі, відносно якої – нижчі?

Завдання 12. Американський банк має у своєму розпорядженні €UR 2 млн вільних коштів і хоче розмістити ці кошти з метою одержання максимального прибутку. На момент ухвали рішення спот-курс продажу євро за долари (€UR/USD) складав 1,5100. Відсоткова ставка за доларовими депозитами становить 5 %, за депозитами в євро – 4,5 %.

Дилери банку одержали зі сторінок REUTERS інформацію, що форвардний курс на контракт тривалістю 12 місяців може скласти 1,5200 – 1,5300. Якою повинна бути стратегія банку? Які прибутки одержить чи яких збитків зазнає банк, якщо через 12 місяців спот-курс €UR/USD становить:

- а) 1,5200 – 1,5300;
- б) 1,4900 – 1,5000 ?

Тема 6. СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ БІРЖОВИХ КОТИРУВАНЬ

Питання для обговорювання

- 1 Що розуміють під світовою ціною?
- 2 Назвіть елементи біржової ціни в сучасних умовах в Україні.
- 3 Розкрийте види біржових цін.
- 4 Назвіть основні види цінових знижок.
- 5 Розкрийте сутність біржового котирування.
- 6 Наведіть порядок розрахунку типових біржових цін.
- 7 Розкрийте сутність основних правил котирування цін на товарних біржах.
- 8 Поясніть принципи формування цін на біржі.
- 9 Назвіть основні види цінової стратегії продавців на товарній біржі.
- 10 Наведіть приклади котирування цін на конкретних зарубіжних та українських біржах.

Теми рефератів і доповідей

- 1 Види цінової стратегії та політики продавця на товарній біржі.
- 2 Котирування як один з пріоритетних напрямів функціонування бірж.
- 3 Основні засади формування цін на біржовому товарному ринку
- 4 Чинники, що регулюють на біржі функцію попиту від ціни.
- 5 Способи котирування і методи проведення розрахунків.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначити котирувальну ціну на біржовий товар на основі такої методики: якщо $Bid \leq Last \leq Ask$, то котирування дорівнює $(Bid + Ask + Last) / 3$; якщо $Bid > Last$, то котирування дорівнює $(2Bid + Ask) / 3$; якщо $Ask < Last$, то котирування дорівнює $(Bid + 2Ask) / 3$, де Bid – найкраща ціна

попиту, Ask – найкраща ціна пропозиції, Last – ціна останньої угоди.

Завдання 2. Визначити котирувальну ціну на агропродовольчі товари на основі методики, при якій котирувальна ціна розраховується як середньозважена величина.

Вихідні дані: результати торгів Аграрної біржі України, які студент повинен знайти самостійно за посиланням [22].

Завдання 3. Визначити котирувальну ціну на біржовий актив на основі такої методики: $Q = A$, якщо $D > A$; $Q = B$, якщо $D < B$; $Q = D$, якщо $B < D < A$, де Q – котирувальна ціна, A – найкраща ціна незадоволеної заявки на продаж під час торгової сесії, B – найкраща ціна незадоволеної заявки на придбання, D – ціна останньої угоди.

Завдання 4. Поєднайте кількість укладених угод із доречним методом котирування цін (таблиця 3).

Таблиця 3

А. Велика	1. Враховуються екстремуми цін
	2. Середньозважена величина
Б. Середня	3. Середньоарифметична величина
	4. Виключаються нетипові позиції
В. Мізерна	5. Враховуються ціни першої і останньої угод
	6. Не розраховуються

Тема 7. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМ КЛІРИНГУ І РОЗРАХУНКІВ

Питання для обговорювання

- 1 Що таке кліринг?
- 2 Охарактеризуйте поняття біржового клірингу та його основні завдання.
- 3 Як і коли виникають розрахункові палати на зарубіжних біржах?

- 4 Що таке система маржевих внесків?
- 5 У якому вигляді можуть депонуватися маржеві внески?
- 6 Що таке додаткові фінансові гарантії клірингової установи?
- 7 Що таке додатковий фонд клірингової установи?
- 8 Які переваги має самостійна клірингова установа?

Теми рефератів і доповідей

- 1 Особливості клірингу за наслідками біржових торгів.
- 2 Вимоги до клірингових установ.
- 3 Впорядкування заходів щодо зниження ризиків при проведенні клірингу.
- 4 Умови суміщення клірингової діяльності (її видів) з іншими видами фінансових послуг.
- 5 Роль розрахункової палати на ринку ф'ючерсних угод.
- 6 Гарантування виконання угод на ф'ючерсному ринку.
- 7 Система розрахунків під час здійснення спотових угод.

Практичні завдання

Завдання 1. Клієнт продав 10 січневих ф'ючерсних контрактів на нафту за 12,5 дол. / бар (одиниця контракту – 1000 бар; депозит – 1000 дол.). Вносячи облігації Казначейства США на суму 70 тис. дол., ціна нафти піднялася до 15,2 дол. / бар. Як ви вважаєте, чи є необхідність вносити змінну маржу?

Завдання 2. Клієнт продав 20 січневих ф'ючерсних контрактів на нафту за 14,5 дол. / бар (одиниця контракту – 1000 бар; депозит – 1000 дол.). Вносячи облігації Казначейства США на суму 50 тис. дол., ціна нафти піднялася до 15,2 дол. / бар.

- 1 Чи є необхідність вносити змінну маржу?
- 2 Скільки додаткових позицій клієнт може відкрити?

Завдання 3. Торговець золотом купив 5 контрактів по 1701 дол. за 1 тр. унц. В одному контракті 100 тр. унц. металу. Потім він купив 2 контракти по 1710 дол. і продав 3 контракти по 1715 дол. Ціна закриття торгової сесії – 1720 дол. На наступний

день торговець продав 1 контракт по 1725 дол. Ціна закриття на наступний день підвищилася до 1730 дол. Визначте суму варіаційної маржі за два дні.

Завдання 4. Підприємець планує відкрити довгу позицію на 5 ф'ючерсних контрактів за ціною 1300 грн кожен. Яку початкову маржу йому необхідно внести на свій маржовий рахунок, якщо розрахункова палата встановила її рівень 5% від вартості контракту?

Завдання 5. Торговець золотом купив 6 контрактів по 1600 дол. США за 1 тр. унц. В одному контракті 150 тр. унц. металу. Потім він купив 2 контракти по 1610 дол. і продав 3 контракти по 1615 дол. Ціна закриття торгової сесії – 1620 дол. На наступний день торговець продав 1 контракт по 1625 дол. Ціна закриття на наступний день підвищилася до 1630 дол. Визначте суму варіаційної маржі за два дні.

Завдання 6. Дати характеристику групам учасників ф'ючерсного ринку за таблицею 4.

Таблиця 4

А. Відкриті спекулянти	1 Шукають захисту від несприятливої цінової кон'юнктури.
В. Хеджери	2 Отримують прибуток за рахунок передбачення цін та використання послуг посередників.
С. Торговці на долівці	3 Отримують прибутки за рахунок передбачення цін та безпосередньої участі в торгах

Тема 8. ОПЦІОННІ УГОДИ НА БІРЖОВОМУ РИНКУ

Питання для обговорювання

- 1 Поясніть у чому полягає стратегія «биків»?
- 2 Поясніть у чому полягає відмінність стратегіях «биків» та «ведмедів»?
- 3 У чому полягає відмінність взаємовідносин з розрахунковою установою біржі у покупця і продавця опціонів?
- 4 Які особливості товарних опціонів ви знаєте?
- 5 Назвіть основні характеристики опціонів.

Теми рефератів і доповідей

- 1 Механізм укладання опціонного контракту.
- 2 Інституціональна класифікація опціонів.
- 3 Опціони та своп-контракти.
- 4 Ціноутворення опціонів.

Практичні завдання

Завдання 1. Біржовик купує 2 опціони «колл» по 100 акцій кожен. Страйкова ціна – 60 дол. Премія – 12 дол. Через 15 днів біржовий курс акцій складає 76,37 дол.

Ваші дії. Чи варто виконувати опціон? Розрахуйте результат операції.

Завдання 2. Інвестор випускає три опціони «пут». Премія – 5 дол., ціна виконання – 50 дол. Розрахувати дохід (втрати) інвестора, якщо курс через два тижні:

- а) впав до 35 дол. за акцію;
- б) виріс до 60 дол. за акцію.

Завдання 3. Фермер, намагаючись застрахувати майбутню поставку худоби в травні наступного року купує опціон «пут» з премією 10 центів за 1 кг, ціна виконання – 1,8 дол./кг. Розрахуйте результати операції, якщо в травні ф'ючерс на живу худобу котирується:

- а) по 2,2 дол. за 1кг;
- б) по 1,7 дол. за 1кг.

Завдання 4. 1 вересня інвестор купує опціон на купівлю грудневого ф'ючерса на облігації за страйковою ціною 88-00. Грудневі ф'ючерси котируються по 92-16/32. Премія – 5-20/64.

5 жовтня інвестор вирішує здійснити свій опціон. Ціна ф'ючерсів підвищилась до 95-00.

Яким буде його нетто-прибуток (збиток)?

Завдання 5. Інвестор купує 5 березня опціон на продаж жовтневого ф'ючерсного контракту на облігації Казначейства США за ціною виконання 90-00. Жовтневі ф'ючерси котируються по 91-12/32. Премія – 1-4/64.

5 травня інвестор вирішив здійснити свій опціон. Ф'ючерсні контракти котируються по 89-18/32.

Яким буде результат його дій? Визначте внутрішню вартість опціону.

Завдання 6. Інвестор купив опціон «пут» на квітневий контракт на каву з базисною ціною 168 дол./т з премією 14 дол.

Яким має бути результат, якщо до моменту закінчення строку ф'ючерсні ціни складуть 150 дол./т і 170 дол./т?

Завдання 7. Інвестор продав опціон «колл» на ф'ючерсний контракт на срібло за базисною ціною 5,9 дол./унц. Премія – 0,45 дол.

Яким має бути результат, якщо ф'ючерсні ціни на срібло до моменту закінчення строку складають 5,5 дол./унц. і 7,0 дол./унц.?

Завдання 8. Інвестор купив опціон «пут» на вересневий контракт на газолін з базисною ціною 158 дол./т з премією 12 дол.

Яким буде результат, якщо з часом ціна на вересневий контракт на газолін складатиме 180 дол./т і 150 дол./т?

Завдання 9. Покупець купив опціон на ф'ючерсний контракт на газойль за базисною ціною 158 умов. од./т з премією 12 умов. од. За даними таблиці 5 визначити ціну опціону до завершення його строку дії.

Таблиця 5 – Результат угоди для покупця і продавця

Ціна ф'ючерсного контракту	Опціон на купівлю (прибуток, збиток)	Опціон на продаж (прибуток, збиток)
150		
160		
170		
180		
185		

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Про товарну біржу [Електронний ресурс] : закон України від 10.12.1991 р. № 1956-ХІІ. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1956-12>.

2 Про цінні папери і фондову біржу [Електронний ресурс] : закон України від 18.06.1991 р. № 1201-ХІІ. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.

3 Бердникова, Т. Б. Рынок ценных бумаг и биржевое дело [Текст] : учеб. пособие / Т. Б. Бердникова. – М. : Инфра, 2000. – 322 с.

4 Биржевая деятельность [Текст] / под ред. А. Г. Грязновой. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 267 с.

5 Біржова і банківська справа [Текст] : консп. лекцій для студ. економ. спец. / укл. Н. І. Гордієнко. – Харків : ХДАМГ, 2002. – 109 с.

6 Биржевое дело [Текст] / под ред. В. А. Галанова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 189 с.

7 Биржевая деятельность [Текст] : учеб. пособие для студ. экон. спец. / В. И. Крамаренко, Б. И. Холод, Ю. Н. Воробьев [и др.]. – Симферополь : Таврида, 2000. – 132 с.

8 Биржевое дело [Текст] : учебник / под ред. В. А. Галанова, А. И. Басова. – М. : ФиС, 2000. – 116 с.

9 Брокер и дилер – биржевые дельцы: руководство по биржевой деятельности [Текст]. – М. : Частное право, 1991. – 301 с.

10 Дегтярева, О. И. Биржевое дело [Текст] / О. И. Дегтярева. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 679 с.

11 Дегтярева, О. И. Биржевое дело [Текст] : учебник / О. И. Дегтярева, О. А. Кандинская. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 218 с.

12 Иванов, К. М. Фьючерсы и опционы: механизм хеджирования [Текст] / К. М. Иванов. – М. : Изд-во МГУ, 1993. – 342 с.

13 Лофтон, Т. Основы торговли фьючерсами [Текст] / Т. Лофтон. – М. : Аналитик, ИК, 2001. – 87 с.

14 Маслеников, В. В. Биржевое дело [Текст] : учеб. пособие / В. В. Маслеников. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 304 с.

15 Маслов, А. Товарні біржі на Україні в період НЕПу [Текст] / А. Маслов // Економіка України. – 1995. – № 3. – С. 62-66.

16 Никитин, В. И. Николаевская хлебная биржа, прошлое и настоящее [Текст] / В. И. Никитин. – Николаев, 1993. – 284 с.

17 Резго, Г. Я. Биржевые товары [Текст] : учеб. пособие / Г. Я. Резго, И. А. Кетова. – М. : МГУК, 2000. – 219 с.

18 Биржевое дело [Текст] / Г. Я. Резго, И. А. Кетова. – М. : ФиС, 2003. – 272 с.

19 Солодкий, М. О. Біржовий ринок [Текст] / М. О. Солодкий. – К. : Джерела М, 2002. – 336 с.

20 Ходаківська, В. П. Ринок фінансових послуг: теорія і практика [Текст] : навч. посібник / В. П. Ходаківська, В. В. Бєляєв. – К. : ЦУЛ, 2002. – 136 с.

21 Шкапова, О. Київська біржа (1865-1913 рр.) [Текст] / О. Шкапова, О. Кузнецова // Бізнес. – 1992. – № 1. – С. 62-66.

22 Результати торгів аграрної біржі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agrex.gov.ua/>.

